

ravanjem protestantima, muslimanima, hindusima ili budistima, on ipak ne šteti ni svoje sugovornike. Ne znam koliko će mu hinduisti i budisti priznati da je razumio njihovu vjerničku parksu i nauku. Ovih sam dana u Sarajevu razgovarao sa jednim muslimanskim teologom koji je studiozno pročitao odsjek ove knjige o islamu. On smatra da je islam dobronamjerno i ispravno shvaćen i divi se Kūngu što Muhameda priznaje prorokom koji je istinski bio inspiriran od Boga u posredovanju Kurana.

Moram reći jednu opasku prevoditeljici koja se iskreno trudila te načinila dobar posao, ali se vidi da nije teolog. Tako na više mjesta govori o Marijinu djevičanskom začecu kao o "bezgrešnom začecu" (str. 94, 103, 244). Nije moguće da to ne razlikuju van Ess i Kūng ili da biranjem takvog izraza pooštravaju kritiku katoličkog učenja o braku i seksualnosti. Kad je u izvorniku prilikom citata iz svetih knjiga pojedine od prikazanih religija, nakon određenog broja poglavlja i retka, stajala njemačka kratica f. (=und folgende), ona je to ostavljala nepromijenjeno. Na nekim mjestima ostavila je u zagradi i izvorni izraz kad je bila opasnost da se hrvatska riječ krivo razumije. Bilo bi lijepo da je tako postupila i prilikom izraza "sebstvo" (str. 181, 187, 204, 265, 298, 308, 316 i dr.). Lijepo je od nje što je prilikom citiranja Svetog pisma preuzimala službeno odobreni prijevod Zagrebačke biblije iz godine 1968. Još bi ljepše bilo da je prilikom prevođenja saborskih citata preuzimala službeno odobreni prijevod iz knjige *Dokumenti drugog vatikanskog sabora*. Na str. 117. nespreno je ispala rečenica: "Šutnju židovskih rabina o Isusu u prvim stoljećima, koja je bila rezultatom njegovih kletvi u sinagogi, Muhamed začudo ne dijeli." Ne znam što je pod "kletve" u izvorniku, ali je povijesno točno da nije Isus proklinjao židovske vjerske poglavare po sinagogama, nego da su rabini od konca I. st. zabranili u sinagogama govoriti o Nazarećaninu. Uza sve ove slabosti, vidi se da prevoditeljica možda nije profesionalni teolog, ali svakako izvrsno poznaje i prepjevava na lijep hrvatski, jezik teologa koji razmišljaju i pišu njemački.

Mato Zovkić

ŽUPSKI PASTORAL U SMRTNOJ KRIZI

Kurt Gartner, *Dragi oče biskupe. Pisma jednog župnika o reformi pastorala župe*, Župni ured Jelsa, niz: "Duh i voda" (knjiga 21), Jelsa 1993, 204 str.

Knjiga je izišla u izdanju Župnog ureda u Jelsi, u nizu biblioteke "Duh i voda", kao 21. po redu. Cilj je biblioteke pružiti našem Narodu djela koja uvode Crkvu i vjernike u obnovu u Duhu. Ranije knjige niza govore o obnovi kršćanske vjere (H. Mühlen), o susretu s Kristom

našim božanskim Gospodarom (T. Beck - G. della Croce), o Duhu Svetomu u Isusovu životu (R. Cantalamessa), o obnovi Crkve (C. M. Martini), o karizmama (F. A. Sullivan), o euharistiji (R. Cantalamessa), o plodovima Duha (J. Marcellić), o svjedočenju i znakovima koji prate navještanje evanđelja (E. Tardif, B. L. Shlemon) i o drugim temama. U ovoj knjizi riječ je o obnovi župe.

1. Pitanje "nove evangelizacije" koje već više godina potiče papa Ivan Pavao II. i obnove pastoralala koje su istaknuli i biskupi Europe, (usp. Simpozij biskupa Europe iz god. 1985.), očituju aktualnost tih tema, izazovnih i bolnih. A čini se da je sve bolnije, što dalje idemo. To je i shvatljivo, jer je ritam rasta mnogo brži nego ranije. Ubrzano raste i dobro i zlo, nerješeni problemi postaju sve zamršeniji (str. 7-10).

2. Mučni osjećaji na općem planu pastoralala Crkve posebno su bolni kod pastoralnih radnika na terenu. To je duboko doživio i župnik Kurt Gartner u svojem 25-godišnjem pastoralnom radu. Uvidio je i doživio da je pastoral župe, kako se sada provodi, ne samo težak, nego da se nalazi u slijepoj ulici! On detaljno analizira konkretne činjenice i na njima donosi svoje zaključke koji postaju apel i vapaj za reformom pastoralala župe (str. 19-20).

3. Njegova su dakle polazišta posve konkretna pitanja u pastoralu župe, kao što je nedjeljna misa, sakramenti: pokora, krštenje, potvrda i ženidba.

Vjerničko pohađanje nedjeljne mise nije samo u brojčanom opadanju. Ono gubi na svojoj kvaliteti i postavlja izazovno pitanje, ima li smisla tako nastaviti slaviti euharistiju oslanjajući se na "pastoral mase". Ta euharistija pritišće vjernike kao teret, a ne postaje im snaga leta i uspona. To je slavljenje euharistije u velikoj "anonimnoj" župi, koja jedva da živi svoje "zajedništvo". Može li se ta euharistija usporediti s doživljajem zajedništva u prvotnoj Crkvi? Može li se što u tom smjeru učiniti? (str. 32-52).

Dijeljenje sakramenta krštenja, koji je temeljni sakramenat ulaska u Crkvu i u Tijelo Kristovo, postaje vanjskim obrednim činom u kojemu roditelji, rodbina i župska zajednica veoma malo sudjeluju. Kakav život se tim sakramentom "rođenja" prenosi novokrštenom djetetu? Žive li roditelji i župska zajednica temeljno opredjeljenje za Krista Spasitelja, da bi u tome mogli odgajati dijete i pripremiti ga za taj presudni životvorni korak?

Kod sakramenata potvrde i ženidbe ta pitanja još više dolaze do izražaja. To su postali površinski obredi koji ne mijenjaju ni srce ni život; tradicije, koje ne utječu bitno i temeljno na njihov kršćanski život.

4. Gartner ističe kako je i Drugi vatikanski sabor to dobro uočio i zahtijevao da se ponovno uvede katekumenat za krštenje odraslih osoba. Obred inicijacije za krštenje odraslih doista navodi brojne propise koji bi trebali stvoriti novi pristup tom sakramentu. Pitanje se

ipak postavlja koliko je to provedeno i provedivo u život. U svojim "pismima" Gartner zaoštara problem i pita sebe i biskupa da li je - u konkretnoj situaciji života Crkve i pojedinih župa - to *uopće moguće* ostvariti. Nije li unaprijed osuđeno da bude još jedan *mrtav* dokument u velikom nizu ranijih, koji neće ništa bitno utjecati na život Crkve, župe i vjernika? Ne postaje li uzaludna muka i samozavaravanje, bez ikakvih plodova? Gartner smiono zaključuje, da se ti plodovi - u sadašnjoj pastoralnoj situaciji - ne mogu ni očekivati. Potrebna je temeljna promjena struktura pastoralnog rada u župi (usp. str. 121-150).

Naša sadašnja župa je servisna župa. Ona gotovo isključivo pruža određene servise na području vjerskih potreba ljudi. Tko treba neku pomoć, traži župnika i župni ured, kao bilo kakvu uslužnu radionicu ili ured na društvenom području. Dakle, ona je prigodna pomoć u slučajevima nezgoda, a ne pokretač života, posebno ne novog života. Ako je u životu sve u redu, nije potrebna servisna služba. Tek kada je nešto u kvaru, većem ili manjem, traži se pomoć kod stručne službe. U bolnicu čovjek ide, kada mu je zdravlje ugroženo ili narušeno.

5. Crkva je - po Božjem planu - mjesto života s Bogom, zajedništvo vjernika, Tijelo Kristovo koje treba da živi i raste u punini i radosti i širi se svjedočenjem života. To ne može pružiti "župa mase" i "servisna župa" - nego zajednica po dimenziji osobe, u kojoj vjernik raste u svojoj osobnosti i u zajedništvu s drugima tvori zajednicu. Osobe i zajednica su u korelaciji, nadopuni i suradnji. U prvoj Crkvi takve su male zajednice uvodile u kršćanstvo po katekumenatu i kasnije pomagale rastu vjernika i njihovu angažmanu u Crkvi, svojoj obitelji i svijetu.

U svojim "razgovorima s ocem biskupom" Gartner polazi od biblijske činjenice da je Crkva zajednica i zajedništvo naroda Božjega. Članovi u njoj nisu anonimni. Oni se poznaju osobno, žive to zajedništvo u euharistiji i u životu, u radostima i teškoćama. Taj život zahvaća cjelovitu ljudsku zbilju, vremenitu i nadvremenitu (usp. str. 53 sll. 67 sll.).

Stoga su se te male zajednice, u prvim vremenima, više puta nazivale kućnim crkvama.

6. Bitni dakle ključ za rješavanje spomenutih problema je stvaranje zajedništva u Crkvi. To je moguće u malim zajednicama, kao što je to bilo u prvoj Crkvi. Gartner vidi "znak vremena" u tom što Duh Sveti i danas budi u Crkvi brojne male zajednice različitog nadahnuća, u kojima se duboko osjeća i živi zajedništvo (usp. str.63 sll.).

Bez tog zajedništva nemoguće je doći do obnove župe. Ona mora biti prvotno zajedništvo. Stoga je potrebno stvoriti mnoštvo malih zajednica unutar župe koje su opet međusobno povezane i tvore veće

zajedništvo. Na tom principu treba se ustrojiti i biskupija. Župa je zajedništvo od malih zajedništava.

7. Da bi se to postiglo, treba početi sa zahtjevnim katekumenatom, kako ga predviđa obrednik *Inicijacija za odrasle*. Takav katekumenat je osobni hod u zajednici Crkve, priprava na opredjeljenje za Krista.

Ona se može primijeniti i na one koji su ranije kršteni, ali se još nisu opredijelili za Krista (što je cilj nove evangelizacije). Gartner predlaže da se takav "naknadni katekumenat" obavi za mladež i odraslije prigodom priprave na potvrdu, odnosno prigodom pripremanja na sakrament ženidbe.

Papa Ivan Pavao II. doista preporuča i pokušava uvesti neke vrsti naknadnog katekumenata u apostolskoj pobudnici *Familiaris consortio*. Ali, i sam uviđa da je to preteško i neizvedivo u naše vrijeme, pa u danom času donosi presudnu rečenicu: "ali u danom slučaju, ako nije moguće, može se prijeći preko toga". Gartner na to kaže: Ta je rečenica potkopala čitavu zgradu koja je sagrađena u *Familiaris consortio* (str. 155).

No, on nastavlja: Papa i nije mogao drugačije postupiti. U ovakvom našem pastoralu to *nije moguće* ostvariti. Potrebno je temeljito izmijeniti naš dosadašnji pastoral. Treba ići na *kvalitetu kršćanstva*, makar pri tome trpjela *kvantiteta*. (usp. str. 151 - 167)

8. Takvu preobrazbu pastorala ne može provesti pojedini župnik. Ona mora zahvatiti čitavu biskupiju, jer se odnosi na dijeljenje sakramenata krštenja, potvrde, ženidbe koji zahtijevaju proživljeni katekumenat: bilo kod krštenja odraslih, ili naknadno pri primanju potvrde ili ženidbe. Pojedinačni pokušaj nekog župnika u tim zahtjevima propada odmah na početku, čim vjernici zapaze da mogu ići u druge, manje zahtjevnije, župe i tamo primiti te sakramente bez pravog katekumenata.

Dapače, takvu preobrazbu pastorala treba provesti na planu pojedine metropolije ili čitavog naroda, da bi provedba bila uspješna.

Takav pak katekumenat ne može voditi sam župnik niti župa koja ne živi svoje zajedništvo. Treba dakle oblikovati male zajednice koje bi onda uvodile u zajedništvo i pripremale kandidate na krštenje, odnosno na potvrdu ili ženidbu, na zahtjevno življeno kršćanstvo.

Tada se drugačije živi euharistija i svagdašnji život, što ima odjeka i na sakrament pokore, u kojem nam Bog prašta grijehe, ali koji je djelotvoran tek kada mi praštamo grijehe jedni drugima. To je zajednica grešnika koji postaju sveti snagom Božjeg milosrđa, praštanja i svetosti.

U zajedničarskom življenju kršćanstva, u kojemu se dijeli i radosti i žalosti, u kojemu jedan drugome prašta, u kojemu se urasta u Kristovu ljubav koja nam se posve dariva sve do smrti na križu, i

socijalni život, i socijalna pravda i međunarodni mir dobivaju nove mogućnosti i ostvarenja (str. 173-174, 177-183).

9. Gartner zgodno opisuje navedenu problematiku u književnoj vrsti pisama upućenih ocu biskupu. Živo naglašava kako dosadašnji pastoral samo za neko kratko vrijeme odgađa umiranje, koje je neminovno. Vapije za pastoralom župe koji bi bio obnoviteljski i vitalan. Prvi je korak pri tome postati svjestan teškog stanja u kojemu se nalazimo. U svojem razmišljanju je smiren i trajno se poziva na činjenice.

Iskustveno pozna i živi neke suvremene obnoviteljske pokrete (neokatekumenat, cursillos, obnovu u Duhu).

Teme su zahtjevne, a stil je donekle težak i nabijen, pa je potrebna koncentracija pri čitanju knjige i odgovarajuće razmišljanje o temi. Ovdje su iznesena temeljna usmjerenja njegova izlaganja. Knjiga je mnogo bogatija, izazovna i upućuje na nove pristupe i nova rješenja.

Na kraju bih iznio sud Heinricha Spaemanna o knjizi: "Gartner u svojoj knjizi ukazuje cjelovito, postupno i trijezno na nove katekumenske putove kao gotovo nitko prije njega... Njegovo izlaganje proizlazi iz punine vjere i odgovornosti pastira. Zahtjevani preokret u pastoralu sakramenata i izgradnji suvremene zajednice izazov su i ujedno potrebne smjernice za praksu. Knjiga izaziva biskupe, svećenike i sve vjernike kojima je stalo do žive zajednice" (str. 6).

Josip Marčelić

BIBLIOGRAFIJA O MARIJI BISTRICI

Petar Rogulja, *Bibliografija o Mariji Bistrici*, Marija Bistrica 1994, 103 str.

U okviru Bistričkog tjedna u prostorijama Svetišta Majke Božje Bistričke predstavljena je javnosti 13. srpnja 1994. knjiga Petra Rogulje, *Bibliografija o Mariji Bistrici*. To je prva bibliografija o hrvatskom nacionalnom prošteništu Marija Bistrica.

U Mariju Bisticu utkana je povijest hodočašća vjere, utjehe i hrvatske nade u višestoljetnoj borbi hrvatskog naroda za svoju opstojnost.

Svjestan uloge i značenja Svetišta Marije Bistrice u Hrvata mons. Lovro Cindori, sadašnji bistrički župnik, uložio je golemi trud kako bi pridonio duhovnoj i materijalnoj obnovi Svetišta. Pri tome nije zanemario ni značenje bibliografije o Svetištu, znajući da je ona osnova svakog ozbiljnijeg rada na istraživanju i proučavanju bogate prošlosti i sadašnjosti Marije Bistrice.

Bibliografija o Mariji Bistrici svjedoči o stvaralaštvu na vjerskom, kulturnom, društvenom, gospodarskom, političkom i znanstvenom